

ETT BREV FRÅN BARSHA

**LÄRARHANDLEDNING
OCH ÖVNINGAR OM
NATURKATASTROFER &
BARNS RÄTTIGHETER**

**FÖR ELEVER I ÅRSKURS 9
OCH PÅ GYMNASIET**

LÄRARHANDLEDNING

Målgrupp: Elever i gymnasiet och årskurs 9.

- Syfte:**
- Att öka kunskapen om barnets rättigheter utifrån berättelser från barn och unga i syd.
  - Att visa hur barn och unga deltar i arbetet med att förebygga naturkatastrofer.
  - Förståelse för barns, och särskilt flickors, utsatthet i urban miljö.

■ Vilken utrustning krävs?

Filmen kan ses på dator, mobil och surfplatta. Använder eleverna i-Pad eller Mac-dator så rekommenderas att de går in på Youtube via app och söker på "Ett brev från Barsha", eftersom webbläsaren Safari ännu inte stödjer 360-uppspelning direkt i webbläsaren. Länk till filmen: <https://plansverige.org/ett-brev-fran-barsha/>

■ Bakgrund och fakta

Varje år drabbas 100 miljoner barn av naturkatastrofer. 875 miljoner barn bor i områden som löper stor risk att drabbas. Städernas betydelse ökar i och med att allt fler människor flyttar från byar till storstad. År 2050 beräknas 70 procent av jordens befolkning bo i städer.

Plan International arbetar för barns rättigheter över hela världen. Organisationen är politiskt och religiöst oberoende och allt arbete utgår från barnkonventionen. Plan International arbetar lokalt och direkt med barnen, deras familjer och lokala beslutsfattare. På så sätt skapas långsiktig förändring för såväl individer som hela samhällen. Plan International finns på plats i katastrofer, men jobbar framförallt långsiktigt och förebyggande.

I filmen "Ett brev från Barsha" får vi möta en 14-årig flicka som lever i ett mycket utsatt område i Dhaka, Bangladesh. Hon beskriver sin tuffa vardag som barn och fattig i en megastad (megastad = stad med över 10 miljoner invånare) och hur de lever med konstanta hot om naturkatastrofer. Genom filmen och de tillhörande övningarna vill Plan International synliggöra barns utsatthet vid katastrofer men också hur barn är med och bidrar till en stärkt motståndskraft mot kommande katastrofer.

■ Skolans uppdrag

Skolans styrdokument visar tydligt att innehållet i filmen "Ett brev från Barsha" är centralt: "Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet mellan människor är de värden som utbildningen ska gestalta och förmedla."

Gymnasiet: I flera ämnen i kursplanerna finns stöd för frågorna som tas upp i materialet, särskilt för lärare som undervisar i Samhällskunskap 1–3, Svenska 1–3 samt Retorik och Skrivande, Geografi 1–2, Religionskunskap 1–2 och specialisering. Materialet kan också ingå i valbara kurser som Internationell ekonomi och Internationella relationer. Övningarna är anpassade så att de även kan användas i ämnesövergripande undervisning och för gymnasiearbetet.

Högstadiet: I flera ämnen i kursplanerna finns stöd för frågorna som tas upp i materialet, särskilt för lärare som undervisar i samhällskunskap, geografi, svenska, engelska och religionskunskap.

■ Globala målen för hållbar utveckling

De Globala målen för hållbar utveckling ger ett tydligt uppdrag att arbeta med globala hållbarhetsfrågor i skolan. För dig som lärare finns ett specifikt uppdrag i de Globala målen, genom delmål 4.7, som handlar om att alla studerande ska få de kunskaper och färdigheter som behövs för att främja en hållbar utveckling. Det kan ske genom utbildning kring bland annat hållbar utveckling och hållbara livsstilar, mänskliga rättigheter, jämställdhet, främjande av en kultur av fred, icke-våld och globalt medborgarskap samt värdesättande av kulturell mångfald och kulturens bidrag till hållbar utveckling.

Om barn i katastrofer: <https://plansverige.org/barn-i-katastrofer/>

Om barn och katastrofförebyggande: <https://plansverige.org/sakra-skolor/>

Om flickor i katastrofer: <https://plan-international.org/emergencies/girls-emergencies>

Om barnets rättigheter: <https://plansverige.org/vara-fokusomraden/barnkonventionen/>

Om Plan International: <https://plansverige.org/om-plan/>

ÖVNING 1

VILL DU KLIVA IN I MITT LIV EN STUND?

Syfte: Att öka kunskapen om barnets rättigheter och skapa engagemang genom att eleverna får identifiera sig med Barsha och jämföra livsvillkor.

Metod: Se film (ca 4 minuter), skriva och diskutera.

Tid: 60-90 min

Länk till filmen: <https://plansverige.org/ett-brev-fran-barsha/>

1 Be eleverna titta på filmen

Se till att du eller eleverna rör bilden så att de bekantar sig med miljön i 360 grader. Använder du dator kan du röra dig runt i filmmiljön genom att markera en punkt och röra bilden.

2 Läs för eleverna:

Barsha uppmanar dig att kliva in i hennes vardag en stund. Hon säger också att det nog är ett annorlunda liv än det du är van vid. På vilket sätt tror du att era liv skiljer sig åt? På vilket sätt tror du att era liv är lika?

- Gör två listor, en med fem olikheter och en med fem likheter.
- Vad har du som Barsha saknar, och vad kan hon ha som du saknar? Tänk både stort och smått.
- Jämför dina listor med en klasskompis.

3 Gemensamt samtal

Avsluta med att skriva tre gemensamma listor på tavlan – med rubrikerna Likheter, Olikheter och Vad Barsha saknar/vad jag saknar. Använd gärna barnkonventionen som grund för att jämföra och se om Barsha saknar något som hon har en grundläggande rätt till.

Du hittar information om Barnkonventionen på Plan Internationals hemsida, <https://plansverige.org/vara-fokusomraden/barnkonventionen/>

Fördjupning

- Barsha säger att: "Min dröm är som alla andras, att leva ett bra liv, utbilda mig och skaffa familj." Ge eleverna i uppgift att skriva en uppsats (max 1 A4) med rubriken: "Min dröm" där de berättar om hur de vill att deras liv ska bli. I uppsatsen ska de besvara:
  - Vilka hinder som kan komma i vägen för deras drömmar och förhoppningar.
  - Vilka rättigheter de har som barn som bidrar till ett bra liv. Ta gärna barnkonventionen till hjälp.

ÖVNING 2

HUR ÄR DET HOS DIG?

Syfte: Att eleverna får inblick i barns levnadsvillkor mot bakgrund av naturkatastrofer.

Metod: Se film och skapa en egen kortfilm i par med hjälp av mobiltelefon.

Tid: 60-90 min

Länk till filmen: <https://plansverige.org/ett-brev-fran-barsha/>

1 Läs för eleverna:

Varje år drabbas 100 miljoner barn av naturkatastrofer. 875 miljoner barn bor i områden som löper stor risk att drabbas av naturkatastrofer. Städernas betydelse ökar i och med att allt fler människor flyttar in till städerna. År 2050 beräknas 70 procent av jordens befolkning bo i städer. Barn som bor i städernas slumområden är särskilt utsatta för naturkatastrofer.

2 Be eleverna se på filmen

Se till att du eller eleverna rör bilden så att de bekantar sig med miljön i 360 grader. Eleverna ska besvara frågorna nedan genom att skapa en kortfilm med hjälp av mobiltelefon. Det är viktigt att de besvarar frågorna och planerar filmen noga först. Båda eleverna ska helst komma till tals framför kameran.

3 Besvara frågorna skriftligt i par och spela in era svar i en film i form av ett berättande reportage. Var gärna kreativa i er presentation!

- Med vilka delar Barshas familj vatten och toalett?
- Varför kan regn vara ett hot?
- Hur många gånger om dagen, och till vad, använder ni vatten? Räkna tillsammans.
- “Nu har du hört om hur jag har det, det kan vara viktigt både för dig och för mig.” säger Barsha. Vad menar hon med det?
- Berätta minst tre saker som ni har lärt er av Barsha.

4 Avsluta genom att visa er film för ett annat par och se deras film.

Hur skiljer sig era svar och filmer?

ÖVNING 3

VAD SKULLE DU GÖRA?

Syfte: Att eleverna får kunskap om utsattheten för barn, och framförallt flickor, i urban slum i förhållande till Globala målen för hållbar utveckling.

Metod: Se film och diskussion.

Tid: 60 min

Länk till filmen: <https://plansverige.org/ett-brev-fran-barsha/>

1 Be eleverna se på filmen

Se till att du eller eleverna rör bilden så att de bekantar sig med miljön i 360 grader. När de sett filmen ska de sätta sig in i utmaningarna som Barsha står inför.

2 Rent vatten och sanitet – Mål 6

Du och din familj bor grannar med Barsha och delar vatten och toalett med Barshas familj och två andra familjer. I natt låg du vaken och hörde hur det ösregnade på taket. Du vet att ni kommer ha begränsat med rent vatten på morgonen. Eftersom ni är tre familjer som delar på vattnet behöver ni komma överens om hur ni ska fördela vattnet. Hur prioriterar ni? Vad ska ni använda vattnet till? Har flickor och pojkar olika behov?

6 CLEAN WATER AND SANITATION

3 Hållbara städer och samhällen – Mål 11

FN:s Globala mål 11 säger att städer och bosättningar ska vara inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara. Barsha beskriver att hennes skolväg är så osäker att hon inte kan gå till skolan utan måste åka riksha med en vän. Tillsammans med Barsha får du i uppdrag att vara rådgivare till Dhakas stadsplanerare. Hur kan de förbättra barns skolväg så att den blir säkrare? Hur gör man det säkrare för flickor, respektive pojkar? Hur kan er egen skolväg här i Sverige bli bättre?

11 SUSTAINABLE CITIES AND COMMUNITIES

4 God utbildning för alla – Mål 4

FN:s Globala mål för hållbar utveckling säger att senast år 2030 ska alla studerande få de kunskaper och färdigheter som behövs för att främja en hållbar utveckling, bland annat genom utbildning för hållbar utveckling och hållbara livsstilar. Barn och unga är särskilt utsatta när naturkatastrofer drabbar urbana slumområden, därför engagerar sig Barsha i dessa frågor. Hon lär barn hur de förbereder sig för katastrofer, till exempel att ge första hjälpen eller vad man ska göra under en jordbävning. Vad skulle du själv behöva lära dig mer om? Vad skulle din skola behöva göra för att bli mer hållbar?

4 QUALITY EDUCATION

FORTS. ÖVNING 3

5 Bekämpa klimatförändringen – Mål 13

Varje år beräknas 100 miljoner barn drabbas av naturkatastrofer till följd av klimatförändringar. Det är en ökning med 44 miljoner sedan slutet av 1990-talet. Katastroferna har dessutom ökat i intensitet och omfattning. Dina föräldrar planerar en långresa över jullovet. Du har precis läst om klimatförändringar och kopplingen till naturkatastrofer samt flygets påverkan på miljön. Ge exempel på andra dilemman som kan uppstå mellan livsstil och klimatpåverkan? Hur kan du bidra till att minska din negativa påverkan eller öka din positiva påverkan? Välj ut ditt drömrsmål och ta reda på hur klimatförändringarna har påverkat det landet/området. Titta också gärna på hur situationen ser ut för människor i övrigt på ditt drömrsmål, hur många barn går till exempel i skolan?

1 NO POVERTY

6 Hitta fler relevanta Globala mål

Identifiera minst tre andra Globala mål (utöver mål 6, 11, 13 och 4) som är kopplade till Barshas liv. Läs om målen på <http://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/17-globala-mal-for-hallbar-utveckling/>

ÖVNING 4

GOOGLE IT!

Syfte: Att eleverna får kunskap om omfattningen av naturkatastrofer och vad det kan innebära för de drabbade.

Metod: Se film och diskutera.

Tid: 60 min

Länk till filmen: <https://plansverige.org/ett-brev-fran-barsha/>

1 Be eleverna se på filmen

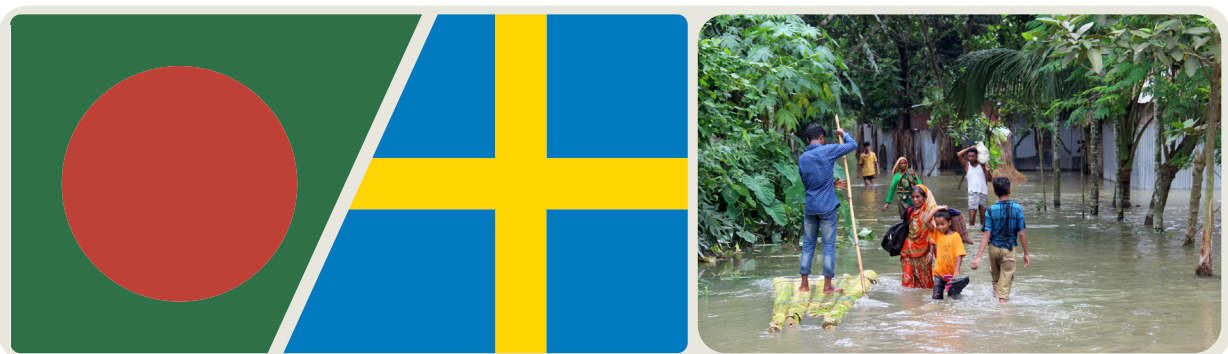
Se till att du eller eleverna rör bilden så att de bekantar sig med miljön i 360 grader.

2 Be eleverna googla bilder av följande sex ord:

a. Dhaka	d. Stockholm
b. Mirpur slum (Barshas område)	e. Ditt bostadsområde
c. Dhaka flooding	f. Översvämningen i Karlskoga 2017

3 Låt eleverna sedan skriva en kort text (max en A4) där de beskriver och reflekterar över bilderna från Barshas Bangladesh och Sverige i relation till hållbara städer och naturkatastrofer.

4 Avsluta med att gemensamt diskutera olika livsvillkor och förutsättningar i Sverige och den urbana slummen i Bangladesh. Vad förmedlar bilderna från Bangladesh jämfört med Sverige, vilka perspektiv får vi se från respektive land? Vem håller i kameran?

ÖVNING 5

JAG ENGAGERAR MIG!

Syfte: Att eleverna får kunskap om omfattningen av naturkatastrofer och vad det kan innebära för de drabbade.

Metod: Film och författande av ett blogginlägg/berättelse.

Tid: 60 min

Länk till filmen: <https://plansverige.org/ett-brev-fran-barsha/>

- 1 **Be eleverna se på filmen.** Se till att du eller eleverna rör bilden så att de bekantar sig med miljön i 360 grader.
- 2 **Be dem sedan skriva ett kort blogginlägg i “jag-form”, som om de vore Barsha.** De har 7 minuter på sig att skriva. Betona hur viktigt det är att det använder “jag-form”. Eleverna är fria att själva skapa en berättelse utifrån filmklippet. De ska börja sitt blogginlägg med meningen:
“Jag hörde precis av en granne att det ska komma ett skyfall i natt. Nu gäller det att ...”
- 3 **Dela berättelser i grupp:**
Låt eleverna sitta i grupper och läsa upp sina korta texter för varandra.
- 4 **Avslutande samtal i helklass:**
  - a. Vad skilde sig åt i era berättelser?
  - b. Hur kändes det att skriva i “jag-form” om en annan människa?
  - c. Hur tror ni att en människa påverkas av att engagera sig för andra?
  - d. Barsha leder en ungdomsgrupp för att förbättra situationen i sitt område.
Hur skulle ni kunna engagera er här hemma?

ÖVNING 6

DET ÄR BRÅTTOM!

Syfte: Att eleverna får ta del av hur Barsha engagerar sig, och själva engagerar sig, för att förbättra sin egen och andras situation vid naturkatastrofer.

Metod: Se film, läsa, göra presentation och presentera.

Tid: 60-90 min

Länk till filmen: <https://plansverige.org/ett-brev-fran-barsha/>

“Det finns inte enkla lösningar men det är bråttom, fler och fler barn bor i slumområden och naturkatastroferna ökar.”

(Barsha i “Ett brev från Barsha”)

1 Be eleverna läsa följande text från Plan International:

Varje år beräknas 100 miljoner barn drabbas av naturkatastrofer till följd av klimatförändringar, det är en ökning med 44 miljoner sedan slutet av 1990-talet.

Katastroferna har dessutom ökat i intensitet och omfattning. 875 miljoner barn bor i högriskzoner för jordskalv och hundratals miljoner barn drabbas regelbundet av översvämningar, jordskred, extrema vindförhållanden och bränder.

Katastrofer kan delas in i två grupper där den ena orsakas av naturen (översvämningar, vulkanutbrott, stormar, jordbävningar) och den andra av människan (kärnkraft, kemiska utsläpp, krig, explosioner). Händelser som bränder, torka och översvämningar kan orsakas av både naturen och av människans påverkan på naturen.

Inga naturliga katastrofer

Det är viktigt att komma ihåg att det inte finns några “naturliga” katastrofer, det vill säga en händelse som av sig själv leder till en katastrof. Allt beror på om det redan innan finns en sårbarhet och hur kapaciteten ser ut i det samhälle som drabbas.

På så sätt innebär en händelse orsakad av naturen inte alltid en katastrof: om en obebodd ö drabbas av en kraftig översvämning uppstår ingen katastrof eftersom inga människor drabbas. Om det skulle bo personer på ön och de hade byggt en hög vall som kunde stå emot översvämningen skulle det inte heller uppstå en katastrof, eftersom det funnits kapacitet att förebygga händelsen.

Fattiga länder drabbas hårdast

Kapacitet hänger ofta ihop med ett lands ekonomi. Fattiga länder har mindre utrymme att satsa resurser på att förebygga katastrofer. Det i kombination med att många fattiga länder geografiskt ligger i områden som oftare drabbas av katastrofer, och att krig och konflikt ytterligare bidrar till sårbarhet och fattigdom, gör att den stora majoriteten av dem som drabbas lever i utvecklingsländer. Av alla årliga dödsfall på grund av naturkatastrofer inträffar 97 procent i låginkomstländer. Katastrofer har på så sätt en betydande negativ effekt på global utveckling.

FORTS. ÖVNING 6

- 2 Be eleverna göra en presentation** (med hjälp av PowerPoint eller annan presentationsteknik). Presentationen ska bestå av max fem slides, gärna med bilder och omfatta följande punkter:
- a.** Förklarar för andra i samma ålder hur de kan agera klimatsmart för att förhindra att naturkatastrofer ökar i antal och styrka.
  - b.** Inkluderar varför människor med olika förutsättningar drabbas olika hårt av naturkatastrofer.
  - c.** Tar med citat från Barsha i filmen.
  - d.** Fördjupning: Ta reda på vad företag skriver om sitt arbete med miljö och klimatförändringar. Välj ett företag som du eller dina föräldrar köpt något från, kläder, möbler, skor, teknik etc. Inkludera informationen i din presentation.

Produktion: **Plan International Sverige.**
Författare: **Mathias Demetriades och Johanna Lund Rockliffe.**

Denna produktion har finansierats av Sida, Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete. Sida delar inte nödvändigtvis de åsikter som här framförs. Ansvaret för innehållet är uteslutande producentens/författarens.

